

ORDONNANTIE OP HET SCHILDERS EN KONST-WERKERS-GILDE

Samengesteld door: Roelof K. Vennik

- Art. I. Onder dit Gilde behooren, eerstelijk, de Fijnschilders en de Grofschilders. De Fijnschilders, mogen alles maken dat met Penceel en Verf gedaen werd, Sonder Quast te gebruyken.
- Art. II. Onder het Grof-schilderen werd begrepen, het verwen en schilderen van Huysen, Solders, Schoorsteenen, Heyningen, Schepen, Koetsen en alderhande Rytuygen, Het schilderen van Uythang-borden en Wapens. Het namaken van allerhande Steen en Hout, het schryven met Pencelen, en wat des meer is.
- Art. III. Ten tweeden, behooren onder dit Gilde de Konstverligters, Glas-schrijvers, en alle Die opgemaekt Blik en Hout-werk schilderen of verwen en generalyk alle de gene die Palet verwen, Pencelen en Borstels gebruyken, het zij in Olye- of in Water-verwen.
- Art. IV. Ten derde, de Plaet-snyders, Beeld-snyders, Figuursnyfders, Beeld-houwers, in steen en in hout, Claywerkers of Botseerders, het zy van hout, steen, metael of andere substantie.
- Art. V. Ten vierden, de Architectuyr-steen-houwers, waer onder ook werden verstaen de blaeuw Steenhouders.
- Art. VI. Ten vijfdn, de konst-drukkers, en Catoen-drukkers.
- Art. VII. Ten sesden, de Compasse-makers.
- Art. VIII. Ten sevenden, de Borduyr-werkers, en Tapijtwerkers.
- Art. IX. En ten agsten, de Glase-makers,
- Art. X. Wyders behooren nog tot dit Gilde de Neringen:
- Art. XI. Van het verkoopen van Schilderyen, Beelden, Prenten, of andere konst hoedanig die ook mogte zijn.
- Art. XII. Gelijk mede van het verkoopen van Oly-verwen of Pencelen.
- Art. XIII. Het exerceren van eenige van de gemelde Konsten of Neringen, mag by niemand geschieden dan by degene die in dit Gilde zijn geadmitteert, op de verbeurte van het gemaekte Goed en Gereetschap, te redimeren de eerste maal met ses guldens, en meermalen telkens met twaelf guldens. En zijn de Hooftluyden en Gilde-knegt desen aengaende tot de bekeuringe geauthoriseert.
- Art. XIV. En sal niemand, buyten de Gilde-broeders, eenig gemaectt werk van een van de gemelte kunsten en Ambagten, van buyten ingekomen, alhier te koop mogen stellen, op de verbeurte van het werk, of soo niet transportabel is, de waarde van dien, en in beyde gevallen daer en boven io de boete van ses-en-dertig guldens.
- Art. XV. Dog zijn de Hooftluyden gehouden, een Meester van buyten inkomende, eenmael te waerschouwen door een Gerechts-bode, of de Knegt van het Gilde.
- Art. XVI. De oude Kleer-koopers, Uytdragers en Uytdraegsters, mogen geene Schilderyen van elders in dese Stad brengen, om in haer Huysen of op de Venduen te verkoopen, voor dat zy sig in dit Gilde zullen hebben begeven, op de boete van 10 guldens, En sulks doende ten wteede mael, sullen sig absolutelyk in het Gilde moeten begeven.
- Art. XVII. Niemand buyten de Meester Glase-makers, Gildebrouders zijnde van dit Gilde, mag binnen dese Stad eenige gemaekte Venster-glazen brengen, om hier te koop te stellen, op de verbeurte van de selve Glazen.

- Art. XVIII. Wel-verstaende dat het Glas schrijven, en bakken, hier onder niet is begrepen.
- Art. XIX. Niemand wie hy zy, en selfs geen Gilde-broeder, vermag eenige Schilderijen, Prenten, Teekeningen, Konst of yets anders tot dit Gilde behoorende, om te dragen, selfs, nog door andere, directelijk of indirectelijk, op de boete van ses gulden.
- Art. XX. Op de Jaer markt sullen de Kramen van Konstwaren, van buyten gekomen, des Saterdags voor Sonnen ondergang moeten zijn opgebroken, op de boete van tien gulden, en de verbeurte van het Goed dat na die tijd zal zijn verkogt.
- Art. XXI. Niemand sal in het Gilde werden geadmitteert dan Burgers deser Stad.
- Art. XXII. En sal ook alvorens de Proeve moeten zijn gedaen van de Konst-werken, en Ambagten, hier na gemelt, te weten:
- Art. XXIII. Eerstelijk, van het snyden, houwen, en gieten van Beeld-werk van hout, steen, loot, of andere materialen, mitsgaders van Clay- of Botseer-werk.
- Art. XXIV. Van alle het welke de Proeve bestaet in het maken van een Beeld, ten minsten drie voeten hoog.
- Art. XXV. De Proefdoender vermag het Beeld-werk van steen, het zij rond of vierkant, van den beginne af uyt een rouwe steen te maken.
- Art. XXVI. Tot dese prove is gestelt een vaste tijd, te weten: vier-en-twintig dagen tot het maken van steene Beeld, twaelf dagen tot het maken van en houte Beeld, en ses dagen tot een Beeld van pleyster of loot. De proefdoener langer besig zijnde, sal voor elke dag boven de voorsz tijd aen het Gilde betalen twaelf stuyvers.
- Art. XXVII. Ten tweeden, zijn tot de Proeve gehouden de Architectuyr-steen-houwers, waer onder de blaeuw Steenhouwers werden gerekent.
- Art. XXVIII. De Weduwen van Steen-houwers genegen zijnde de Neringe te continueren, moeten sig binnen ses maenden na het overlyden van haer Mans voorzien van een Meesterknegt, zijn Proeve gedaen hebbende, op poene van die Neringe niet langer te mogen doen.
- Art. XXIX. De Proeve van de Architectuyr-steen-houders, en blaeuw Steen-houwers, bestaet in het maken van een stuk Lijst, lang vier voeten, geheel gevrijnt, ,et een regte trek-slag, volgens 't model daer van gemaekt, mitsgaders de Corintische Colom met alle zijne Ornamenten, te weten, Capiteel en Basement in 't geheel aen malkanderen, volgens de Ordonnantie van de Architectuyre.
- Art. XXX. Ten derden, zijn tot de Proeve gehouden de Grof-schilders.
- Art. XXXI. Wel-verstaende dat alle de gene die alleen hun Winkel-waren verwen, 't zy op Hout, Blik, of gedraeyt Hout-werk, mogen volstaen met het Gilde te winnen.
- Art. XXXII. De Proef van de Grofschilders bestaet in het maken van een Compartement, volgens het model ter Gildekamer berustende.
- Art. XXXIII. Ten vierden, zijn ook de Glase-makers in de Proeve gehouden.
- Art. XXXIV. Derselver Proeve bestaet in het maken van een Lantaern met punten, of een Glas met een steek.
- Art. XXXV. Die meer als een van de laetst-gemelte Konsten of Neringen sal willen exerceren, sal gehouden wesen de Proeve van elk te doen.
- Art. XXXVI. Die Neringe doen in Schildereyen, en andere Werken tot dit Gilde behoorende, vermogen in geen werk waer van zy de Proeve niet hebben gedaen, eenige knechts of Jongens te werk te stellen, binnen nog buytens 's Huis, op de boete van dertig guldens telken reyse te verbeuren.
- Art. XXXVII. Dog vermogen een Vry-Meester te werk te stellen, en onder deselve knegt en Jongens houden.

- Art.XXXVIII. De Proeven moeten werden gemaekt op de Gilde-kamer, of op een andere plaetse by de Hoofdluiden aen te wysen.
- Art. XXXIX. Voor het opnemen van de Proeve moet werden betaelt, aen yder van de Hooftluyden, en aen de Gildeknecht, twee gulden.
- Art. XL. De Proeve gewraekt werdende, sal de Proef-doender binnen een half jaer niet weder tot de Proeve werden toegelaten.
- Art. XLI. Niemand mag tot Vrye-meester werden geadmiteerd, dan die de tijd van drie jaren na de ander by deselve Meester heeft geleert.
- Art. XLII. Wel-verstaende dat by overlyden, vertrek, of verlaten van de Neringe of Kunst, de resterende tijd by een ander sal mogen werden vervult.
- Art. XLIII. Wyders moet ten behoeve van het Gilde het inkomst-geld werden betaelt, by een Vremde ses-en-dertig guldens, by een Inboorling agtien guldens, en by een Gildebroeders Soon negen guldens.
- Art. XLIV. En sullen de gene die twee of meer van de gemelte Konsten of Neringen, onder dit Gilde behorende, willen exerceren, of van de een tot de ander, van elk het Inkomst-geld moeten betalen.
- Art. XLV. De Vrye-meesters onder dit Gilde behorende, zijn gehouden de Namen van hunne Knecht en Leer-jongens en sulks ook de Tegel-bakkers ten aanzien van hun knechts en Leer-jongens, die schilderem, binnen een maend na aannemen van de selve te doen aanteykenen, op de vergadering van de Hooftluyden, met bekendmakinge van de tijd van dewelke de verbintenis gemaekt is, op de boete van vier guldens.En sal daer en boven de Meester van zijn regt van verbintenis van de knecht of Leer-jongen zijn vervallen.
- Art. XLVI. Op het aanteykenen van de Knechts, en Leer-jongens, zal ten behoeven van het Gilde moeten werden betaelt,by een Inboorling een gulden, en by een Vremde twee gulden. Het werk by de Meester sal moeten werden besorgt of veschoten.
- Art. XLVII. En sal daer en boven mede ten behoeven van het Gilde by de Meesters van elke knecht, en Leerjongen, op het aanteykenen moeten wwrden betaelt vier stuyvers. Sonder het van de Knecht of Jongen werder te eischen of te korten.
- Art. XLVIII, Een meester zijn Soon leerende, is soo wel als een ander gehouden hem te laten aanteykenen. Dog is ten behoeven van het Gilde niet meer gehouden te betalen als de even-gemelte vier stuivers.
- Art. XLIX. Alle de gene die van buyten by eenige Meesters of Winkel-houders, als Knechts sullen komen te werken, of te dienen, sullen voor Inkomst-geld ten behoeven van het Gilde, betalen vijftien stuyvers. Het welke, by onwilligheyd van de Knechts, de Meesters of Winkel-houders sullen verschieten, en het Loon sullen mogen inhouden.
- Art. L. Wel-verstaende dat dit geen plaetse sal hebben omtrent Knecht, nietlanger dan een maend gewerkt of gedient hebbende.
- Art. LI. Alle Leer-knechts, en andere knechts, by eenige Meesters of Winkel-houders van dit Gilde werkende, of dienende, sullen ten behoeven van het Gilde betalen jaerlijks ieder vier stuivers.
- Art. LII. De Meester zijn Zoon leerende, mag volstaen met wtee stuyvers.
- Art. LIII. Niemand mag als knecht tot het schilderen bij de Tegel-bakkers werden aengeteykent, dat die ses jaren als Leer-jongen geeft gedient, en die wekelijks het Loon van agt schellingen met ordinaris dag-werk kan verdienen.
- Art. LIV. De Meesters Tegel-bakkers mogen tot het schilderen niet meer dan ses Leer-jongens gebruyken, op de boete van twaelf guldens.

- Art. LV. En mogen ook in derselver plaetse geen andere aennemen, voor dat de ses-jarigen dienst sal zijn voleyndigt, en zy deselve Leer-jongens bequaem bevinden om het even-gemelte Loon te kunnen verdienen, op gelyke van boete.
- Art. LVI. De knegts genegen zijnde van Meester te veranderen, moeten hun meesters ten minsten veertien dagen te voren waerschouwen, en, eer zy hen Meesters verlaten, boldoen het geen zy ten agteren mogten zijn.
- Art. LVII. Gelijk ook de Meesters geen knegt van een ander mogen aennemen, ten zy sulks gedaen zy, op de boete van ses guldens by yder sii Neester als knegt te verbeuren.
- Art, LVIII. De knegts, en Leer-jongens, sullen met hun Meesters verbintnisse voldaan hebbende, sullen met hun Meesters compareren voor de Hoofdluyden, om hen op het Register te laten aenteykenen. En sal aen deselve daer van Acte werden gegeven; waar voor ten behoeven van het Gilde sal werden betaelt vijftien stuyvers.
- Art. LIX. De knegts of Leer-jongens soodanige Acte niet hebbende bekomen, sullen binnen dese Stad, en lurisdiction van dien, niet mogen werken, nog eenige Meesters deselve te werk mogen stellebn, op de boete van derig stuyvers 's daegs, soo by de Meester als Leer-jongen elk in't geheel te verbeuren.
- Art. LX. Niemand van de Drye meesters onder dit Gilde behoorende, vermog te werken, nog Waren te leveren, voor nog aen eenig Burger of Ingesetenen deser Stad, dewelke aen een ander Meester, ter zake van een werk of leverancie tot deselve kunst of Neringe behoorende, nog schuldig is, wanneer daer van door de Gilde-knegt kennis sal zijn gegeven, op de boete van ses guldens; ten ware de tweede Meester aennam die schuld selve te voldoen.
- Art. LXI. Alle de questien die over zaken tot dit Gilde behoorende, sullen komen voor te vallen tusschen de Gildebroeders onderling, en tusschen Gilde-broeders en hun knegts en Leerlingen, sullen ter eerster instantie moeten werden gebragt voor de Hooftluyden.
- Art. LXII. Een yder van de Gilde-broeders, van de knegts, en van de Leerlingen voor de Hooftluyden geciteert wesende, is gehouden te compareren buyten wettig belet, en absentie uyt de Stad, op de boete van tien stuyvers.
- Art. LXIII. En sullen de Hooftluyden dien onvermindert, de zake daer na gestelt bevindende, mogen voortgaen tot uytspake.
- Art. LXIV. Elke Parteye sal inleggen twintig stuyvers, op de boete van twaelf guldens by onwillige te verbeuren, en sal egter daer in gehouden zijn.
- Art. LXV. Het ingelegde van de gene die in het ongelijk gestelt sal zijn, sal by de Hooftluyden werden geprofiteert.
- Art. LXVI. Des sal de gene die sig met de uytspake beswaert vind, sig mogen adresseren aen de Heeren Burgemeesteren, dewelke daer in sullen arbitreran of de sake renvoyeren aen de Vredemakers-kamer, soodanig als na de nature van de sake sullen bevinden te behooren.
- Art. LXVII. Die sonder beroep aen Burgemeesteren-kamer, sal komen te weygeren de uytspake te voldoen, sal verbeuren twaelf guldens. En dien onvermindert sig na de uytspake moeten gedragen.
- Art. LXVIII. Het inkomen van het Gilde sal moeten werden gebruykt woor af, tot voldoeninge en verval van de noodige onkosten.
- Art. LXIX. Tot jaerlijkse Mael-tijd sal elk Gilde-broeder by brengen telkens twintig stuyvers.

- Art. LXX. Deze Mael-tijd sal niet mogen werden gehouden wanneer, na de voldoeninge van de noodige onkosten, daer toe niet genoeg in voorraad sal werden bevonden.
- Art. LXXI. De Gildebroeders mogen niemand op dese maeltijd in hun plaetse late komen, dan alleen Soons van Gilde-broeders ten minsten agtien jaren oud zijnde.
- Art. LXXII. Het opsigt over dit Gilde werd waergenomen by seven Hooftluyden, waer van twee sullen werden genomen uyt de Fijn-schilders, twee uyt de Glasemakers, en de resterende drie uyt de Tegle-bakkers, een uyt de Steen-houders of Beld-snyders, en een uit de Grofschilders.
- Art. LXXIII. En sullen de Hooftluyden jaarlijks, in de maend van October, maken een Nominatie, het een jaer van ses en het ander jaer van agt Gilde-broeders, met soodanige distinctie van Ambagten als gemelt is, en deselve Nominatie aan de Heeren Burgemeesteren presenteren, met versiej van daer uit heteen jaer drie, en het ander jaer vier gekosen te hebben.
- Art. LXXIV. De Hooft-luyden zijn verpligt pertinent Register te houden van alle Gilde-broeders, mitsgaders van deselver Knegts en Leer-jongens, met expressie van de Namen, Toe-namen en Woonplaetsen.
- Art. LXXV. De Hooftluyden sullen het inkomen van het Gilde administreren.
- Art. LXXVI. Sullen dien-volgende ontfangen het Inkomstgeld , Jaer-geld, en boetens.
- Art. LXXVII. En sullen tegen de onwillige Betaelders versoecken de assistentie van de heer Officier, dewelke deselve onwillige paratelijk sal doen executeren, en wel voor een derde meerder ten zijnen behoeven, en voor zijn regt.
- Art. LXXVIII. Sullen het geld van het Gilde leggen en bewaren in de Busse, voorsien van twee Sloten, waer van yder Hooftman altoos een Sleutel sal hebben.
- Art. LXXIX. Omtrent het gebruyk van het Geld, sullen sig reguleren na hetgeen hier vorens dien aangaende is gestatueerd.
- Art. LXXX. De Hooftluyden zijn verpligt pertinent Boek te houden van het inkomen ende uytgave.
- Art. LXXXI. En na de veranderinge van de Hoofdluyden, daer van aen de aenkomende rekeninge en bewijs te doen.
- Art. LXXXII. De Hooftluyden zijn gehouden op de eerste Maendag van elke maend te vergaderen, af te doen de questien die voor hen sullen werden gebracht, sonder af te blyven, buyten wettige redenen en absentie uyt de Stad, op de boete van tien stuyvers.
- Art. LXXXIII. Yemand van de Gilde-broeders het Boek doende opslaen om yets na te sien, sal daer voor betalen ses stuyvers.
- Art. LXXXIV. De Gildebroeders, mitsgaders derselver Knegts en Leerlingen, sullen sig wagten de Hooft-luyden of yemand van de selve te schelden, te lasteren, of qualijk toe te spreken, op boete van ses guldens.
- Art. LXXXV. De Gilde-knegt is gehouden, ten bevele van de Hooftluyden, en ook ten versoeke van de Gildebroeders, en andere, in zaken van het Gilde, de wete te doen, om voor de Hooftluyden te compareren.
- Art. LXXXVI. Sal voor zyne diensten van de Hooftluyden werden beloont na derselver discretie.
- Art. LXXXVII. En sal wyders genieten voor een algemeene weet door de Stad twaelf stuyversm en aen een Persoon vier stuyvers.
- Art. LXXXVIII. De boetens by dese Ordonnantie gesteld, sullen werden beheert ten behoeven van het Gilde. En sal de Heer Officier, de executie doende de helft genieten. Aldus soo, veel dit Extract aengaet, na voorgaende klokke0geluy van 't

Raesda huys deser Stad gepubliceert, op den 26 January 1720, present de Heeren
Mr. Johan van der Hoeven, Heer van den Tempel, Berkel & Roodenrus, Schout,
Jan de Mey, Heer Ysselmonde, Burgemeester, Johan Brandwijk van Blokland, en
Mr. Dominicus Roosmale, schepenen.

In kennisse van my als Secretaris,
Jacob van Belle